

STENOGRAMA

întîlnirii de lucru a secretarilor generali și primilor secreta
ai comitetelor centrale ale partidelor comuniste și muncitorești
din țările participante la Tratatul de la Varșovia

- Berlin, 29 mai 1987 -

Au participat tovarășii Todor Jivkov, secretar general al
CC al PC Bulgar, Gustav Husak, secretar general al CC al PC dir
Cehoslovacia, Erich Honecker, secretar general al CC al PSUG,
Wojciech Jaruzelski, prim-secretar al CC al PMUP, Nicolae
Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român,
Janoș Kadar, secretar general al PMSU, M.S.Gorbaciov, secretar
general al CC al PCUS.

Erich Honecker:

Stimați tovarăși, cred că putem începe.

În primul rînd, aș dori să vă salut cordial pe toți
participanții la această întîlnire. Remarcăm împreună cu satis
facție că aceste întîlniri au devenit o tradiție, o practică a
relațiilor noastre care ne oferă posibilitatea ca, fără forma
lități, să facem un schimb larg de păreri în probleme interne
și internaționale.

De la ultima noastră întîlnire, care a avut loc la Mosco
în noiembrie 1986, în țările noastre și în lume s-au petrecut

multe lucruri. În conformitate cu practica statornicită, actuala întâlnire trebuie să servească schimbului deschis de păreri în legătură cu aceste probleme. Dacă sînteți de acord cu aceasta, atunci vom face un nou pas înainte.

În calitate de gazdă, dacă sînteți de acord, aş îndeplini funcția de președinte al întîlnirii. Nu există o ordine de zi. Ordinea înscrierii la cuvînt, așa cum s-a statornicit, se va face la cerere. Eu sînt convins că și actuala noastră întîlnire se va desfășura într-o atmosferă tovarășească și într-un spirit de lucru care ne va permite să examinăm acele probleme care ne interesează.

Cred că ar fi potrivit, pentru desfășurarea cu succes a întîlnirii noastre, să ofer cuvîntul mai întîi tovarășului Mihail Gorbaciov, secretarul general al CC al PCUS. Dacă sînteți de acord, atunci îl rog pe tovarășul Gorbaciov să ia cuvîntul.

M.S.Gorbaciov:

Aș dori să exprim satisfacția mea în legătură cu Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ și cu ceea ce a spus tovarășul Kadar în concluziile sale privind rezultatele consfătuirii. Documente importante au fost adoptate.

Avem serioase temeiuri să spunem că această ședință reflectă procesul real care are loc în relațiile noastre și

anume extinderea și adîncirea acestora pe toate planurile. Eu cred că nu avem nici un temei să exagerăm, să supra-apreciem ceea ce am făcut noi în ultimul timp pentru dinamizarea relațiilor, dar ar fi nejustă și subaprecierea a ceea ce s-a făcut, a faptului că noi elaborăm nu numai conținutul colaborării noastre, dar perfecționăm și mecanismul colaborării dintre noi. Au fost făcuți noi pași. Eu personal sîm satisfăcut de acest lucru. Mecanismul statornicit în relații noastre ne dă posibilitatea ca, în mod tovarășesc, să ne exprimăm pozițiile și să conlucrăm strîns pe fondul problemelor.

Imi exprim convingerea că este necesar ca în continuare să amplificăm colaborarea noastră. Etapa nouă în care ne aflăm a pus în fața noastră probleme noi. Unele dintre ele ne-au creat anumite dificultăți, mai ales în ce privește formele de colaborare economică. Acest lucru însă nu trebuie să ne dezechilibreze. Nu avem nici un fel de temei să dramatizăm situația. Totdeauna trecerea la nou, mai ales cînd este vorba de forme noi, superioare de colaborare, reclamă eforturi comune, căutarea de căi și forme corespunzătoare. De aceea conducerea sovietică a luat sub controlul său direcțiile principale ale colaborării și de vreo 2-3 ori am ascultat rapoarte în Biroul Politic. Vom face acest lucru și în continuare. Noi știm că acest lucru se face și din partea dumneavoastră, îl apreciem și îl salutăm. Iată ceea ce am vrut să spun în primul rînd.

Noi avem convingerea profundă că ne aflăm pe un drum bun, un drum corect. Comunitatea noastră acumulează forțe noi și - așa cum astăzi am înțeles - colaborarea noastră va atinge noi orizonturi pe toate planurile.

Aș dori, în câteva cuvinte, să vă informez despre apropiata plenară a Comitetului Central al PCUS. Recent am avut o mare ședință a Biroului Politic, după ce toți tovarășii au fost prin regiuni, la locurile de producție, au luat cunoștință de situația existentă la fața locului, de activitatea organizațiilor de partid, a cadrelor. S-au acumulat multe impresii și după aceea am făcut un schimb de opinii. Concluzia acestui schimb de opinii este aceea de a continua linia actuală. Societatea și partidul sînt pentru aplicarea și mai consecventă a acestei linii. Se așteaptă o presiune mai consecventă din partea conducerii, mai multă hotărîre. Toți ne cheamă să nu ne temem de înlăturarea vechiului, să nu ne lăsăm, să nu cedăm în nici una din aceste direcții.

În același timp, noi am descoperit că atîtea idei sînt

puse în mișcare de către societate, de către partid, încît sîm într-adevăr foarte încărcați atît în ce privește analiza lor, cît și în ce privește aplicarea în practică. Am ajuns la concluzia că în problemele principale am adoptat deja hotărîri, iar centru de greutate al activității trebuie mutat spre realizarea lor pentru că una din învățămintele trecutului constă în faptul că înainte au fost adoptate multe hotărîri bune, inclusiv la nivelele congreselor PCUS, dar nu au fost îndeplinite, au rămas în aer. Nu putem să admitem repetarea acestor lucruri, cu atît mai mult cu cît este vorba de schimbări profunde. De aceea acum centrul de greutate trece spre aplicarea în practică a hotărîrilor.

Noi vom ține plenara CC al PCUS în luna iunie și ne vom axa pe problemele privind reorganizarea și conducerea economiei. Aceasta este necesară pentru că am dezbătut legea întreprinderilor și am elaborat măsurile în acest domeniu. Legea va fi supusă aprobării Sovietului Suprem, dar potențialul acestei legi nu va fi valorificat dacă nu vom pune în concordanță cu ea eșaloanele superioare, adică ministerele, Planificarea, Consiliul de Miniștri. Deci sarcina plenarei este de a încheia această problemă și a forma astfel un sistem încheiat al conducerii. Va fi adoptat un document privind planificarea și direcțiile de bază ale reorganizării economiei. Aici vom ține seama și de dezbaterile care au avut loc pe marginea legii întreprinderilor și reorganizării conducerii economiei, astfel încît să le legăm împreună. Ideea este de a se găsi formele cele mai bune, optime, pentru legăturile dintre centru și întreprindere, de a nu pierde rolul centrului pentru că centrul este cel care asigură realizarea planului în problemele de bază, în problemele apărării, în altele

probleme, cum sînt proporţiile în economie, materialele, resursele, ritmurile, cheltuielile, veniturile etc. Acesta este avantajul nostru, aici este superioritatea noastră. Fiecare capitalist, fiecare şef de concern ar fi foarte mulţumit dacă ar putea să planifice activitatea pe 10-15 ani. Ei caută asemenea forme. Deci noi trebuie să găsim o corelare bună între centru şi conducerea de jos, de la locurile de producţie.

Reforme din anii '50, '60 şi chiar '70 nu au fost înfăptuite şi lucrurile au rămas la nivelul anilor '50. Deci am rămas la nivelul anilor '50-'60. Am mers numai pînă la jumătatea drumului şi poate nici atît. Trebuie să facem acest lucru acum. Plenara va fi consacrată acestor probleme.

Probabil vom adopta o hotărîre cu privire la convocarea conferinţei naţionale a partidului pentru anul viitor. Această practică nu este nouă, dar la noi a fost uitată şi aici posibilităţi sînt destule. Deci într-o asemenea etapă a reorganizării noi vrem să relansăm ideia conferinţei naţionale, cu atît mai mult cu cît ea va fi consacrată chiar reorganizării, adică va analiza cum merge această reorganizare. Iată, în forma aceasta vrem noi să încheiem problema reorganizării conducerii economiei la această plenară, astfel încît la începutul cincinalului viitor planificarea să se facă pe noi principii. Aici este vorba de preţuri, credite, sistem de aprovizionare, planificare, bănci - aşa cum am spus, despre întregul complex de probleme. Despre plenară atît am vrut să vă spun.

Nu pot să vă bucur cu faptul că la noi au avut loc mari schimbări în ce priveşte progresul economic şi social, dar pot să vă spun că se creează condiţii în toate direcţiile - şi pe

linia aplicării programelor de cercetare științifică și în ce privește noul mecanism economic. Se desfășoară și acumulează forță procesul de democratizare. Acesta cuprinde toate sferele societății, inclusiv partidul. Sigur, aici au loc și surprize, și unele exagerări, apare și spumă în această activitate, dar direcțiile principale ale procesului ne asigură o intensificare a activității societății și drept rezultat avem un om mai activ din punct de vedere social.

Credem că atunci când vom pregăti raportul pentru a 70-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie va trebui să gândim toate acestea. Trebuie cumva să însumăm tot ce am acumulat din punct de vedere teoretic, al gândirii, în etapa actuală de dezvoltare a socialismului, dar să și reflectăm, să sintetizăm experiența politică acumulată pînă acum. Aceasta în primul rînd.

În al doilea rînd, am spus deja că avem unele probleme, unele dificultăți în legătură cu noutățile reorganizării, cu reorganizarea relațiilor noastre, conform înțelegerilor convenite la întîlnirile noastre și îndeosebi la întîlnirea din noiembrie anul trecut de la Moscova. Cred că putem constata că toate țări progresează, că în toate au loc căutări. Într-un caz am progresat mai mult, în altul mai puțin, dar eu repet încă o dată că noi, conducerea sovietică, nu sîntem șocați de acest lucru. Am avut posibilitatea să discutăm aceste probleme, nu numai toți împreună dar și pe bază bilaterală. Iată, acum cu tovarășul Ceaușescu am discutat din nou aceste probleme și am ajuns la concluzia că trebuie să dăm însărcinări să se adîncească și să se lămurească aceste probleme. Am avut asemenea convorbiri și cu ceilalți

tovarăși. Cu tovarășii germani și ieri și astăzi am discutat aceste probleme.

Ce s-a desprins însă din toate acestea? În noiembrie am discutat despre CAER, despre înnoirea acestei organizații. Ii sîntem recunoscători pentru ceea ce a făcut, dar au apărut și asemenea laturi ale activității care frînează aplicarea unor metode noi - eu am în vedere îndeosebi aplicarea progresului tehnico-științific. Ideia principală ar fi de a depăși aceste obstacole birocratice din activitatea CAER. Multe probleme se îneacă în comisiile de la nivelul CAER și rămîn în afara realizării lor chiar colectivele de muncă și ramurile respective, adică tocmai acele verigi reale care trebuie să acționeze pentru colaborare. Eu cred că acum practica noastră merge chiar în această direcție. Există însă multe discuții, toți au destule observații în ce privește reorganizarea CAER, în legătură cu mecanismul valutar, financiar ș.a.m.d..

Aș dori să expun punctul nostru de vedere. Eu cred că principalul este de a conveni că pe noi nu trebuie să ne neliniștească greutățile, dificultățile primei etape. Particularități sînt - și destul de însemnate - în fiecare țară. Sînt și interese naționale și nu le putem ignora. Ce fel de colaborare poate fi aceea, dacă sînt ignorate interesele cuiva? Deci problema este să nu ignorăm aceste interese.

Dar eu simt că nu avem timp. De ce nu avem timp? Este preconizată întîlnirea secretarilor cu probleme economice, iar în iulie ar urma să aibă loc ședința Comitetului Executiv și sesiunea CAER. Aceste probleme sînt pe ordinea ei de zi.

Am rugat pe tovarășul Rîjkov să intre în contact zilele aceste toți primii miniștri și toți spun că slavă domnului că a apărut această propunere. Dar nu este de ajuns. Trebuie să căutăm, să căutăm mereu, ca să putem armoniza propunerile noastre. Deci hă să continuăm această activitate, să o controlăm gîndit, cu dor de a găsi noile forme și metode de colaborare, să acumulăm experiență ca să răspundem intereselor tuturor. Întîlnirea secretarilor cu probleme economice este consacrată tot acestor probleme în vederea sesiunii CAER, și dacă nu va fi bine pregătită atunci va fi discreditată.

De aceea cred că ar fi bine ca sesiunea CAER să fie amînată pentru luna octombrie. Pînă atunci ar fi timp să se lucreze mai bine, să se progreseze. Asta am vrut să spun în ce privește această sferă a colaborării. Încă o dată doresc să subliniez ideia conducerii noastre, sovietice, că sarcinile noi pe care le avem nu pot fi rezolvate cu forme vechi de activitate, iar greutățile pe care le întîmpinăm nu trebuie să ne taie, ca să zic așa, dorința de a soluționa problemele. Eu nu intru în detalii pentru că nu este timp astăzi pentru aceste detalii. Rămîne în vigoare înțelegerea noastră din noiembrie de a găsi forme și metode noi de colaborare. Eu am abordat această problemă numai din punct de vedere principal.

Gustav Husak:

Deci propuneți ca sesiunea CAER să aibă loc în octombrie

M.S.Gorbaciov:

Si sesiunea CAER și consfătuirea secretarilor cu probleme economice, care trebuie să aibă loc în ajunul sesiunii CAER.

Încă o problemă în legătură cu situația internațională. Într-un fel sau altul, în relațiile noastre cu partenerii din Occident este prezentă tot mai mult tema reducerii forțelor armate, a armamentelor, a rachetelor cu rază medie de acțiune, operativ-tactice ș.a.m.d. Noi am discutat despre toate acestea ieri în consfătuirea noastră.

În cadrul aceste problematici generale, doresc să abordez o problemă - este vorba de raportul de forțe în centrul Europei. Probabil că toți simțim acum că în timp ce noi am prezentat propunerile noastre, cuprinse în inițiativa de la Budapesta, privind reducerea forțelor armate și armamentelor convenționale de la Oceanul Atlantic pînă la Urali, Occidentul caută să mențină totuși negocierile de la Viena. Și ei, ca și noi, știu că există aici o problemă. Situația este următoarea: dacă ar fi să luăm toată Europa, de la Atlantic pînă la Urali, atunci Tratatul de la Varșovia are un efectiv de 3,380 milioane oameni, iar NATO are 3,370 milioane oameni - deci este un raport de 1/1. NATO are avantajul în domeniul aviației tactice de lovire - au mai multe avioane; au o superioritate de cîteva ori în domeniul elicopterelor și, de asemenea, la mijloacele antitanc. Tratatul de la Varșovia, la rîndul său, are superioritatea la rachetele operativ-tactice și cu rază medie de acțiune - are de 7 ori mai multe; are o superioritate de 1,7 ori în domeniul tancurilor. Deci este vorba de acele asimetrii ale parităților pe diferite arme și de aceea noi am propus o formulă bună: să se soluționeze problema nu crescînd armamentele și ajungînd din urmă pe celălalt, ci prin reducerea acestora acolo unde prezintă asimetrii. Occidentalii spun că trebuie să soluționăm problema

asimetriilor reducînd forţele armate ale Tratatului de la Varş. Este o problemă foarte serioasă şi a sosit timpul să o rezolvăm dar nu trebuie să ne comportăm ca şi cum nu am vedea aceste diferenţieri. Avem iniţiativa de la Budapesta şi trebuie să o promovăm. Cînd noi vedem cele două blocuri militare faţă în faţă le vedem în ansamblul lor. Deci trebuie să vedem care este situaţia exactă, unde este mai mult, unde este mai puţin, să ne gîndim asupra acestor asimetrii şi să le lichidăm. Trebuie să aducem această problemă în discuţia generală privind situaţia din Europa - de la Atlantic la Urali. Pentru acest mandat noi ne pronunţăm la viitoarele negocieri, pentru că aceasta este situaţia reală. Nu trebuie să stăm în faţa partenerilor din Occident cu capul plecat. Trebuie să ţinem seama de situaţia reală mai ales acum cînd au loc contacte foarte largi. Cred că trebuie să convenim asupra acestei poziţii. Sigur, să recunoaştem că sînt aceste superiorităţi într-un domeniu sau altul, să le spunem că avem iniţiativa de la Budapesta, că aşteptăm de la ei un răspuns. Dacă am pune problema că există în Europa o supra-saturaţie de efective militare şi dacă am acţiona numai pentru centrul Europei, atunci am distruge concepţia de la Budapesta care priveşte Europa în ansamblul ei. Noi sîntem interesaţi în negocieri privind situaţia din întreaga Europă, nu numai din centrul ei. Aceasta, în ce priveşte perspectiva.

În al doilea rînd, ce fel de semnal dăm noi popoarelor noastre? Ce se întîmplă acolo, nu este nici un fel de progres. Din nou trebuie să explicăm situaţia popoarelor noastre, începînd ei cel mai acut. Privită în contextul general al Europei, situaţia este însă normală.

Eu am vrut să facem un schimb scurt de păreri în legătură cu această problemă și dacă este acceptabilă o asemenea abordare, atunci vom considera că ne-am înțeles.

Cîteva cuvinte aş dori să spun despre relațiile noastre cu China. Cred că procesele merg într-o direcție justă. Eu cred că faptul că noi am elaborat linia de principiu conform căreia pornim de la recunoașterea importanței relațiilor cu una dintre cele mai mari țări socialiste, de la aprecierea situației reale și a rolului Chinei în lume, de la faptul că relațiile cu China pot fi întemeiate numai pe bază de egalitate și independență a dus la activizarea contactelor noastre și cred că toți ne simțim bine. Putem spune că acum China este mai aproape de noi. Relațiile cu această țară trebuie să țină seama de independența reciprocă și, de altfel, aceasta corespunde concepției noastre pentru că noi ținem seama de independența și suveranitatea fiecărui partid, a fiecărei țări, dar și de colaborare. De aceea trebuie căutate noi căi de apropiere. Vizitele în China și ale chinezilor în țările noastre trebuie folosite în acest sens. Eu cunosc toate discuțiile care au avut loc - tovarășii ne-au informat despre faptul că a fost promovată politica noastră convenită. Deci procesele merg într-o direcție bună. Este bine că nu a existat o competiție - cine să meargă mai repede acolo, cine să aibă relații mai bune, pentru că nu este vorba să primească un premiu. Acest lucru ar fi nereserios în politică.

Eu am vrut să vă informez doar despre faptul că se extind relațiile noastre cu China, schimburile de vizite. Practic, în afară de raporturile la nivelul conducerii, pe toate celelalte

linii - economie, știință, cultură - relațiile se intensifică. Ei studiază foarte amănunțit reorganizarea noastră, analizează totul, se sfătuiesc uneori cu noi. Deci are loc un proces de apropiere. În felul acesta noi limităm posibilitățile țărilor occidentale de a folosi aspectele negative.

Aș spune așa - că această linie trebuie continuată. Așa am vorbit cu tovarășul Jivkov după întoarcerea sa din China, în legătură cu întreaga situație și mutațiile care au loc pe plan global în acest mare raion asiatic și al Oceanului Pacific se pune problema dacă nu ar merita să ne gândim care va fi situația în continuare, să formulăm cumva o concepție îndreptată spre viitor. Acolo sînt interese ale SUA, ale Chinei, ale Japoniei, dar și ale Indoneziei, ale altor grupuri de țări. Chiar și prietenii din China, din alte țări salută inițiativa de la Vladivostok, dar ne reproșează că nu îi dăm un conținut concret, nu o materializăm. Deci există un teren bun pentru desfășurarea activității în cadrul consolidării forțelor păcii, ale colaborării.

Gustav Husak:

Propun ca aceasta să fie o temă a schimbului nostru de păreri.

M.S.Gorbaciov:

Poate că este bine să facem un schimb de păreri și despre situația din această regiune, despre China, despre politica noastră în legătură cu acestea. Acest schimb de păreri nu poate decît să ne îmbogățească pe fiecare și scopul lui nu este acela ca fiecare să-și dea semnătura pentru un lucru sau pentru altul. Discutăm pentru a ne clarifica fiecare gândurile.